

Základy diplomatické terminologie (ve vztahu k papežské diplomacie)

I. PROTOKOL	Invokace (<i>invocatio</i>)	Jedná se o vyzývání božských bytostí: Trojice nebo Krista, které nemusí být vždy přítomné. Invokace může být buď <i>verbální</i> nebo <i>monogramatická</i> .
	Intitulace (<i>intitulatio</i>)	Jméno a titul vydavatele, tedy nejčastěji papeže (ale třeba i kardinálského kolegia, nebo koncilu, popřípadě dikasterii). Má různé formy podle různých typů písemností.
	Inskripce (adresa) (<i>indirizzo, inscriptio</i>)	Příjemce: jméno, titul, rezidence (diecéze), nebo může být použito všeobecné adresy: <i>omnibus in Christo fidelibus</i>
	Salutace	Pozdrav příjemce, který může být nahrazen zvěčňovací formulí
	Formula perpetuitatis	Zvěčňovací všeobecná formule <i>in perpetuam rei memoriam</i> .
II. (KON)TEXT	Arenga (<i>proemium, exordium</i>)	Rétorická motivace, proč byla listina sepsána obecného charakteru. Nejčastěji obsahuje odkaz na pastorační povinnost papeže nebo na zásluhy příjemce. V prostých typech dokumentů arenga chybí.
	Narace (<i>narratio</i>)	Jde o výklad o konkrétních motivech vydání písemnosti, okolností jejího vzniku, za její součást je většinou považována i <i>petitio</i> .
	Žádost (<i>petitio</i>)	Tedy záznam o žádosti o vydání dokumentu, v papežských listinách natolik obvyklá, že ji papežská diplomatika chápe jako zvláštní součást dokumentu.
	Dispozice (<i>dispositio</i>)	Vlastní právní jádro listiny, které v podstatě obsahuje vlastní popis právní skutečnosti, o kterou v listině jde, často v případě majetkovém obsahuje i <i>pertinenční formulí</i> , která vypočítává příslušné statky atp.
	Derogace (<i>derogative</i>)	Jedná se o zrušení, derogování práv, která jsou v protikladu k ustanovením listiny nebo by je mohla rušit.
	Sankce (<i>sanctio, decretum</i>)	Jde o zajištění právního porřízení, většinou prostřednictvím kletby pro ty, kteří by její ustanovení nedodržovali (<i>maledictio</i>), popř. trestních sankcí pro ně, anebo naopak benedikce, tedy požehnání těm, kdo ji zachovávat budou
III. ESCHATOKOL	Koroborace	V papežských listinách se většinou nevyskytuje, a když, tak ne na tomto místě. Jde o oznámení způsobu ověření, který bývá nejčastěji pečeť. V případě prostých písemností bývá často zmíněna rybářská pečeť: <i>sub annulo piscatoris</i> , ale tato zmínka se většinou nachází v dataci.
	Rota	
	Bene valete	Ověřovací prostředky papežských listin, budeme se jim věnovat dále.
	Comma	
	Subskripce	Jde o podpis papeže, někdy kardinálů, často mohou být zmíněni úředníci, kteří se podíleli na vyhotovení listiny.
	Datace	Údaj o době a místě vzniku listiny nebo právního porřízení, v případě papežské diplomatiky rozlišujeme dlouhou dataci s formulí <i>Datum per manum</i> a jménem datáře dokumentu, místa a data, nebo krátkou dataci , která zaznamenává pouze místo a datum.
Aprekace	Závěrečná modlitba, často pouze <i>Amen</i> .	

Terminologická konkordance:

<i>Dnešní vědecká terminologie</i>	<i>Oficiální terminologie 14/15 století</i>	<i>Neoficiální terminologie 15. st. a počátků novověku</i>	<i>Dnešní oficiální terminologie římské kurie</i>
Privilegia	(privilegia)	-	-
Buly <i>ad perpetuam rei memoriam</i>	<i>Litterae apostolicae</i>	<i>Bullae</i>	<i>Constitutiones</i>
Konzistoriální buly	<i>Litterae apostolicae</i>	<i>Bullae</i>	<i>Litterae decretales</i>
Encykliky	-	-	<i>Litterae (epistulae) encyclicae</i>
<i>Litterae cum serico</i> <i>Litterae cum filo canapis</i>	<i>Litterae apostolicae</i>	<i>Bullae</i>	<i>Litterae apostolicae sub plumbo datae</i>
Breve	<i>Litterae apostolicae in Brevia forma brevis</i>		<i>Litterae apostolicae</i>
Motu proprio	-	<i>Motu proprio</i>	<i>Litterae apostolicae motu proprio datae</i>
Listy	-	.	<i>Epistulae (apostolicae)</i>

Vnější charakteristiky písemností:

	slavnostní privilegia	konzistoriální buly	buly	litterae cum serico	litterae cum filo canapis	litterae clausae	breve	motu proprio
<i>Intitulace</i>	<i>Clemens episcopus servus servorum Dei</i>						<i>Clemens PP VII</i>	
<i>Inskripce</i>	Adresa v dativu			Adresa v dativu			Intestace ve vokativu	
<i>První řádek</i>	První řádek zvýrazněný			Zvýrazněné jméno papeže			Intitulace na prvním řádku nad textem	
<i>Typ písma</i>	Kuriála (kuriální minuskula, gotické písmo)						Humanistické písmo	
<i>Charakterist. znaky písma</i>	Ligatury <i>ct-</i> a <i>st-</i> , značka abreviatur v podobě uzlíku							
	Trojí Amen							
<i>Datace</i>	Dlouhá datace na vlast. řádku	Krátká datace na konci textu					ohlášení pečeti	
<i>Jiné</i>	Rota, podpis papeže a kardinálů							Podpis papeže
	Bene valet Comma							
<i>Pečeť</i>	Olověná bula, přivěšená na hedvábné šňůře				Olověná bula, přivěšená na konopné šňůře		vosková pečeť	
<i>Vnější strana</i>						Adresa v dativu		